

เทศน์เช้า วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๔

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ใจนี้สำคัญนัก เดี่ยวก็ดี เดี่ยวก็ร้าย เวลาดีนะดีสุดๆ มันดีจนถึงสิ้นกิเลสได้นะ เวลามันร้าย เห็นไหม มันทำลายทุกอย่างเลยนี่ใจของคน ทีนี้ใจของคนจะแก้ไขอย่างไร? เลี้ยงลูกเลี้ยงเต้าเลี้ยงได้แต่ร่างกาย เลี้ยงจิตใจมันได้ไหมล่ะ? จิตใจนี้เลี้ยงไม่ได้ แต่ธรรมะเลี้ยงได้ อาหารของกาย เราหาปัจจัยเครื่องอาศัยเพื่อร่างกายของเรา แต่จิตใจนี้เราต้องเข้าศึกษา ต้องควบคุมดูแล

จิตใจของคน เห็นไหม เวลาดีนี่ดีมหาศาลนะ ดีจนถึงที่สุดแห่งทุกข์ได้โดยละ เวลาถึงที่สุดแห่งทุกข์ทำไมว่าไม่ดีเหมือนทางโลกล่ะ? ดีทางโลกเขาจะ เขาเสียสละ เขาเป็นผู้นำ เขาทำประโยชน์กับสังคัมมหาศาลเลย คืออย่างนั้นมันดีผลของวิภูฏะงะงะ มันไม่พ้นไปจากทุกข์ได้ แต่เวลาดี เห็นไหม คุณงค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสียสละราชบัลลังก์ เสียสละมาเลย

ถ้าเป็นกษัตริย์ เห็นไหม เป็นคนดี เป็นกษัตริย์ เป็นผู้นำมันดีมหาศาลเลยละ นี่เพราะว่าทำให้สังคัมร่มเย็นเป็นสุข แต่ขนาดสังคัมร่มเย็นเป็นสุข มันก็เป็นผลของสังคัมใช่ไหม? เป็นผลของโลกใช่ไหม? แต่ถ้าถึงที่สุดแห่งทุกข์ล่ะ? นี่เราทำอย่างไรให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์.. ถ้าสิ้นสุดแห่งทุกข์ คุณูประเพณีวัฒนธรรม นี่เวลาจิตใจมันจะดี มันดีได้ด้วยการขัดเกลา ขัดเกลาด้วยสิ่งใด? ขัดเกลาด้วยประเพณีวัฒนธรรม

วัฒนธรรม เห็นไหม วัฒนธรรมในปัจจุบันนี้วัฒนธรรมบริโภคนิยม ถ้าใครได้อยู่ได้กินได้สิ่งที่ทางโลกเขาชื่นชมคนนั้นมีวัฒนธรรม ให้อุไรก็อยู่ป่าอยู่เขา คนอยู่ในป่าในเขาเขาใช้ใบตองนะ เขามีสิ่งใดเขาก็หาอยู่หากินของเขาโดยธรรมชาติของเขา เขามีวัฒนธรรมของเขา เขาเจือจางกัน เขาดูแลกัน เขาเอื้ออาทรต่อกัน อันนั้นวัฒนธรรมเขานำรังเกียจหรือ? วัฒนธรรมเขานำรังเกียจหรือ? อันนั้นวัฒนธรรมของเขา เห็นไหม

เราจะบอกว่าวัฒนธรรมแตกต่างหลากหลาย แม้แต่ภาษาพูด ภาษาพูดมันก็เป็นเครื่องแสดงออกของวัฒนธรรมนั่นแหละ มันเป็นการสื่อวัฒนธรรมของเขา ภาษาพูดมีมหาศาลเลย

แต่! แต่ก็ก็จะเริ่มจางหายไป จางหายไป เพราะคนไม่กล้าพูด คนจะพูดแล้วนี่ถ้าพูดยาก พูดต่างๆ มันจะมีภาษาหลักๆ ไม่ก็ภาษาเอง

ฉะนั้น เวลาในสังคมโลก เวลากฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายเป็นสัญญาะหว่างโลก นั้นเพราะอะไรล่ะ? สิ่งนี้มันเป็นกฎกติกา แล้วนี่เราทำตามวัฒนธรรมประเพณีเรา เราผิดกฎหมายมันน่าเศร้าไหม? เราทำตามของเราเนี่ยแหละแต่มันผิดกฎหมาย กฎหมายเขียนมาทำไม? นี่พูดถึงทางโลกนะ

จะย้อนกลับมาเรื่องภาวณา ถ้าย้อนกลับมาเรื่องภาวณา เห็นไหม คนเรามันแตกต่างกัน วัฒนธรรมกัน มุมมอง นิสัยใจคอมันก็แตกต่างกัน นี่พูดถึงแต่ละวัฒนธรรมนะ เวลาภาวณาไป วัฒนธรรมสิ่งใดเขาก็เชื่อมั่นของเขาสิ่งนั้น เวลาทำความเข้าใจของใจเข้าไปเขาจะไปพบเห็นสิ่งใดล่ะ? ก็ตามวัฒนธรรมของเขา นี่วัฒนธรรมนะ แล้วจิตนิสัยล่ะ? แล้วเวรกรรมของใจล่ะ? นี่มันแตกต่างกันคนนั้น ฉะนั้นเวลาจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา วัฒนธรรมประเพณีมันเป็นการหล่อหลอม เป็นการทำให้เรามีความเชื่อมั่น ให้เรามีความศรัทธา ที่นี้พอศรัทธาแล้วนี่ เวลาเราปฏิบัติไปแล้วมันต้องตามความเป็นจริง ถ้าตามความเป็นจริงมันต้องปล่อยไปตามความเป็นจริง แต่ต้องมีสตินะ

เวลาบอกตามความเป็นจริง วิธีการการเข้าไปสู่ความจริงมันมีหลากหลาย แต่ความจริงนี้มีหนึ่งเดียว อริยสัจมีหนึ่งเดียว เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอนาคตกาลก็จะมาตรัสรู้หรืออริยสัจนี้แหละ ธรรมะนี้จะเข้าไป มรรคญาณจะเข้าไปชำระจิตใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์ต่อๆ ไป มันก็เป็นอริยสัจอันเดียวกันนี้แหละ ที่นี้อันเดียวกัน นี่พูดถึงเป้าหมายนะ แต่วิธีการที่จะเข้าไปนี้แตกต่างวัฒนธรรม แตกต่างจิตนิสัย มันเข้าไปแล้วมันจะแตกต่างกัน

ที่นี้ความแตกต่างกัน เห็นไหม ถ้าเราไม่รู้ล่ะ? แม้แต่ความรู้ความเห็นเวลาจะเข้าสู่สมาธิ จิตเวลาจะเข้าสู่จิตเดิม เข้าไปสู่สมาธิ ถ้าเข้าไปสู่ความเป็นจริง คือ สมาธิ ปัญญา แต่ในปัจจุบันนี้เราทำตามวัฒนธรรมประเพณี เราบอกว่าสมาธิไม่จำเป็น สมาธินี้เราเข้าไปแล้วมันจะรู้ไปเอง มันจะมีมาเองต่อเมื่อมีการประพฤติปฏิบัติ มันจะมีมาเอง มีมาเอง มันก็เป็นสิ่งที่เราคาดหมาย ผู้ใดปฏิบัติธรรม คั้นเคาธรรม เห็นไหม

“ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม” ความสมควรของมัน ความสมดุขของมัน ถ้าความสมดุขของมัน เห็นใหม่ ถ้าเราทำความสงบของใจ แล้วบอกว่าเวลาวัฒนธรรมมันแตกต่างหลากหลาย การปฏิบัติต้องมีแตกต่างหลากหลาย ทำไมพระป่าต้องพุทโธ พุทโธ พุทโธล่ะ? ทำไมมีหนึ่งเดียว ทำไมไม่แตกต่างหลากหลายล่ะ?

มันแตกต่างหลากหลายนะ คำบริกรรมพุทโธมันเป็นหลักใช่ไหม? พอคำว่าเป็นหลักนี้ พุทธานุสติ ธรรมานุสติ สังฆานุสติ เพียงแต่สิ่งใดก็ได้ ๔๐ ห้อง ปัญญาอบรมสมาธิ สมาธิอบรมปัญญา สิ่งที่เป็นความสงบของใจเราทำเพื่อประโยชน์ ทำเพื่อให้จิตมันมีหลักมีเกณฑ์ ถ้าจิตมีหลักมีเกณฑ์เข้าไปแล้วมันจะเกิดปัญญาขึ้นมา เห็นใหม่

นี่วัฒนธรรมประเพณีทั้งหมด เวลาทำขึ้นมาถึงที่สุดคือสมณะ คือความปล่อยวางของใจ พอความปล่อยวางของใจนี้ก้าวเดินปัญญาไม่เป็น ก้าวเดินปัญญาขึ้นไปกันไม่ได้ ถ้าก้าวเดินปัญญาขึ้นไปไม่ได้ จะทำอย่างไรให้มันเป็นปัญญาขึ้นมาล่ะ? จะทำอย่างไรให้มันเป็นมรรคญาณ

ดูเวลามรรคญาณนะ นี่เวลามรรค ๘ สมาธิชอบ ความเพียรชอบ งานชอบต่างๆ ความชอบธรรม.. ที่นี้ความชอบธรรมในแต่ละสมาธิ สมาธิก็ความสมดุขของสมาธิ ความสมดุขของสติ ความสมดุขของการกระทำ ความเพียรใจ ความเพียร ความสมดุขของมัน คนทำงาน เวลาที่มันสำเร็จมันสำเร็จอย่างไร?

นี่มรรค ๘ ระหว่างเวลามรรคนี้เอกเทศของมัน มันก็ต้องมีความสมดุขของมัน แล้วมรรค ๘ มันต้องมรรคสามัคคีอีก ความสมดุขของมรรค ๘ ที่มันจะมรรคสามัคคีเข้ามาเพื่อชำระกิเลส มันก็เป็นอีกสัปดาห์หนึ่ง ในการภาวนาของเรา เห็นใหม่ นี่พูดถึงว่าการภาวนาของเรา เวลาทำไปเราอย่าไปวิตกกังวล อย่าไปลังเลสงสัย

สิ่งใดที่เราประสบเราพบเห็น มันก็มาจากข้อมูลเดิมของเราทั้งนั้นแหละ ข้อมูลของแต่ละคนมันไม่เหมือนกัน ถ้าข้อมูลของแต่ละคนไม่เหมือนกัน เรามีสติแล้วเรากำหนดคำบริกรรมสิ่งใดก็ได้ พุทโธ ธรรมโม สังโฆ มรณานุสติ นึกถึงความตาย นึกถึงอัฐิ นึกถึงกระดูก นึกถึงสิ่งใด นึกถึงนี่จิตมันเกาะ จิตมันเกาะ จิตมันมีที่หมายของมัน อย่างเช่นเราออกไปเร่ร้อนอยู่ตามถนนหนทางนี้เราเดือดร้อนไหม? ถ้าเราอยู่ในบ้านของเรา อยู่ในถ้ำของเรา อยู่ในคูหาของเรานี้เราร่วมเย็นเป็นสุขไหม?

จิตมันมีคำบริกรรมของมัน มันเกาะของมันไว้ มันมีที่รุ่มเย็นของมัน เห็นไหม ทีนี้คำว่า บ้านกับเราเป็นอันเดียวกันหรือเปล่า? ไม่ใช่.. ถ้ากับเราก็ไม่ใช่อันเดียวกัน แต่เราอาศัยถ้าเพื่อ หลบร้อน นี่เราอาศัยถ้าเพื่อหลบร้อน มันอาศัยหลบร้อนใช่ไหม? นี่เราก็อาศัยคำบริกรรมให้จิต มันเกาะไว้ คิดว่าให้มันไปคิดเพ่นพ่านของมัน ถ้าเราปล่อยบ๊ีบ เห็นไหม จิตนี้ดีก็ดีมหาศาล เลวก็ เลวจนที่สุดนะ ฉะนั้น เราก็ไม่ให้มันไปตามอำนาจของมัน เราก็มาเกาะสิ่งใดไว้ เกาะคำบริกรรม ไว้

คำบริกรรม เห็นไหม คำบริกรรมไม่ใช่เรา คำบริกรรมเป็นสมมุติ ทุกอย่างเป็นสมมุติ หมดเลย แต่ต้องอาศัยกัน บ้านเป็นของเราหรือเปล่า? นี่ตามทะเบียนบ้านเป็นของเรา ชื่อบ้าน โอนเป็นของเราหมดเลย แล้วจริงๆ มันเป็นของเราหรือเปล่า? เราอาศัยมันนอน เรานอนอยู่กับ มันใช่ไหม? นี่อาศัยมัน เห็นไหม เวลาเราตายไปบ้านเป็นของใครล่ะ? คำบริกรรมก็เหมือนกัน

ทีนี้เราบอกว่า เราจะโต้แย้งไง เวลาบอกว่า “ปฏิบัติเป็นพิธี ปฏิบัติเป็นสูตรสำเร็จ เวลา พุทโธมันสำเร็จหรือเปล่านั้น?” ไม่ได้สำเร็จ ไม่ได้สำเร็จ แต่อาศัยสิ่งนี้ เห็นไหม บ้านไม่ใช่ของเรา สมบัติไม่ใช่ของเรา แต่โลกสมมุติว่าเป็นของเรา นี่ไง พุทโธนี้ไม่ใช่ของเรา แต่เรานึกเอา ขึ้นมา นึกขึ้นมา

พุทโธ พุทโธ พุทโธ พุทโธ พุทโธ ไม่ใช่ของเรา นี่พุทโธ พุทโธ แต่เวลาพุทโธจน ละเอียดเข้าไป ละเอียดเข้าไป จนพุทโธไม่ได้ จนพุทโธกับเราเป็นอันเดียวกัน อ้าว.. เป็นของเรา หรือเปล่า? เป็นของเราหรือเปล่า? นี่แล้วละทิ้งเข้ามาเป็นเรา เห็นไหม บ้านเป็นของเราหรือ เปล่า? บ้านเป็นของเราหรือเปล่า? แต่ถ้าเราเข้าใจแล้ว บ้านนี้เราอาศัย แต่เรารักษาใจของเรา มัน ละเอียดเข้ามา เป็นชั้นเป็นตอนเข้ามา มันละเอียดเข้ามาได้ เห็นไหม

เพราะว่าเมื่อวานคนมาเยอะ มาถามปัญหาเยอะมาก ร้อยแปดพันเก้า นี่มันแตกต่างกัน หลากหลายไปหมดเลย คนหนึ่งก็ไปอย่างหนึ่ง คนหนึ่งก็ไปอย่างหนึ่ง นี่ไงเราถึงมาสะท้อนใจ เห็นไหม สะท้อนใจว่าถ้ามันเป็นทฤษฎี มันเป็นสูตรสำเร็จ มันเป็นอันเดียว แล้วต้องเป็นอย่างนี้ ต้องเป็นอย่างนี้ ต้องเป็นอย่างนี้ ทุกคนต้องบอกให้เป็นอย่างนี้เลย

มันก็เหมือนกับอาหารขยะเลย ทั่วโลกรสชาติเดียวกัน แล้วอาหารตามพื้นถิ่นของเขามี อาหารที่มีประโยชน์มหาศาลเลย หมดทั้งหมดเลย ให้อันพื้นทีก็ไม่กล้ากินนะ ไม่ทันสมัย ก็ไปกิน อาหารขยะ

วัฒนธรรมประเพณีของเรา ความรู้สึกของเรา ความจริงของ นี่เป็นของเรา 'ไม่ต้องไป ตื่นเต้นกับมัน' สิ่งใดที่ประสบกับเรา เราประสบความเป็นจริงนั้นแล้วตั้งสติไว้ ตั้งสติไว้ พอตั่งสติไว้ณะมันสงบ มันละเอียดเข้าไปมันจะวางสิ่งนี้เองไง ทุกคนจะต้องวางข้อมูลที่เราทำมา เวิร์กรรมเราต้องวางเข้ามา เพื่อเข้าไปสู่จิต เพื่อเข้าไปสู่ความสงบ ทุกคนต้องวางสิ่งที่ เป็นสัญญา อารมณ์ สิ่งสัมผัสมา ทุกคนต้องวางหมด แล้วการจะวางเข้าไป ถ้าเรามีคำบริกรรม เราเกาะสิ่งนี้ เข้าไปมันจะเข้าไปสู่ความสงบของใจได้ เห็นไหม

ฉะนั้น สิ่งทุกอย่างมันเป็นสมมุติหมด สมมุติขึ้นมาให้จิตเกาะ ให้จิตเกาะ เกาะไปเรื่อยๆ เกาะไปเรื่อยๆ เกาะไปเรื่อยๆ ดึกกว่าที่ให้มันกระจายไป ชาติภูมิมันกระจายไปหมดเลย นี่เรากำลังคิดถึง อเมริกาสิ คิดถึงดวงจันทร์สิ มันไปกลับมาแล้ว นั่งอยู่นี่มันไปมา ๕ รอบ นี่มันไปหมดเลย แต่เรา บังคับไม่ให้ไป พุทฺโธ พุทฺโธ บังคับ.. มรณานุสติคิดถึงความตายไม่ให้มันไป คิดถึงไว้ คิดถึงไว้ คิดถึงไว้ มันเกาะไว้ไง มันเกาะไว้ แล้วเกาะไว้เหนียวไหม? เหนียว อู๋.. ภาวนาแล้วมันลำบากลำบาก ไปหมดเลยนะ อู๋.. ถ้ามันปล่อยตามสบายอย่างนี้ดีกว่านะ

สบายๆ มันเป็นเรื่องของความมั่งง่าย คนเรานี้มั่งง่าย แล้วก็เข้าใจว่าธรรมะคือความว่าง ธรรมะคือความสบาย ธรรมะคือความสะดวกสบาย นี่มั่งง่ายจะได้ยาก คนมีความเพียรชอบ เพราะพระพุทฺธเจ้าบอกให้มีความเพียร มีความวิริยะ มีความอดสาหะ เห็นไหม คนเราเข้าไป ศึกษาธรรมะด้วยกึ่งๆ ด้วยความรู้ของสังคม บอกว่าพระพุทฺธเจ้าสอนว่าให้มันน้อย ให้สั้นโดย สิ่งนั้นไม่ดีเลย

มันน้อยสั้นโดยทำไมเจริญกรรมที่หนึ่ง ๕ วัน ๖ วัน มันน้อยสั้นโดยนั่งสมาธิที่หนึ่งก่อน คื่นๆ มันน้อยหรือ? มันน้อยก็นั่ง ๒ นาทีก็พอ นั่งปั๊บก็ลุกแล้วมันน้อย ทำมากเกินไปเดี๋ยวมันเป็น อัตตกิลมณานุโยค เห็นไหม เราไปคิดกันเองไง ว่าพระพุทฺธเจ้าสอนให้ปล่อยวางๆ เราก็ปล่อยวางแล้ว.. นี่ปล่อยวางแล้ว ก้อนหินมันก็ปล่อยวางแล้ว สสารมันก็ปล่อยวางแล้ว มันไม่มีอะไรเลย

ไ้ปล่อยวางอย่างนี้มันปล่อยวางแบบเราคิดไง แต่เวลาจิตใจเรามันมีต้นหาคความทะยาน อยากร เวลามันไปยึดติดแล้วให้มันปล่อยวางมันไม่ปล่อย แล้วบอกให้มันแก้งปล่อย บอกว่าไม่รู้ มันแก้งปล่อย พอมันแก้งปล่อยกิเลสมันยังบวกรเข้าไป ๒ ชั้นไง ติดดี เราว่าเราเป็นคนดี ทุกคนบอกว่าเราเป็นคนดีแล้วทำไมต้องไปวัด เราเป็นคนดีแล้วทำไมต้องเสียดละ เราเป็นคนดี อยู่แล้ว

คืออย่างนี้ เห็นไหม ดีและชั่ว แต่เวลาธรรมะนี้ข้ามพ้นดีและชั่ว ไม่ติดในดีและชั่ว แต่ต้องอาศัยความดี อาศัยคุณงามความดีนี้ก้าวเดินต่อไป อาศัยความดีก้าวเดินไปสู่สู่จะความจริง ที่นี้ก้าวสู่ความเป็นจริง เห็นไหม เขาจะบอกว่ามันเป็นความว่างๆ มันเป็นการคาดหมายทั้งนั้นแหละ ถ้าความว่างๆ มันไม่มีสิ่งใดตกผลึกในใจเลยนะ คำว่าตกผลึกหมายถึงปัจจุัตถ์

จิตใจใครสงบ จิตใจใครมีปัญหา มันจะมีสติของมัน มันจะรู้ของมัน รู้ของมันนี้ไม่ต้องมีใครบอก ไม่ต้องมีใครบอกมันรู้ของมันเลย แล้วรู้แล้วอันนี้ฟังใจเลย.. นี้ถ้าจิตใจใครเป็นสมาธินะ เวลามันมีความทุกข์ความยากนะ จิตใจมันจะวิ่งเข้ามาที่สมาธิ เฮ้อ! มันวิ่งเข้ามาได้นะ แต่ถ้าคนเราพอมันกระทบกระเทือนสิ่งใดนี้มันเข้ามาไม่ได้หรอก เพราะว่ายังเข้ามามันยึดของมัน มันยึดของมัน แต่ถ้ามันปล่อยวางเข้ามามันจะเข้ามาละเอียดยุคได้ ถ้ามันไม่ปล่อยวางเข้ามามันเข้ามาละเอียดยุคไม่ได้

ถ้าละเอียดยุคไม่ได้แล้วนี่ว่างอะไรกันล่ะ? บอกว่านั่นก็ว่าง นี่ก็ว่าง ว่างอะไร? ว่างเป็นสสาร ว่าง ว่าง แต่ตัวเราไม่ว่าง เราสมมุติว่าว่าง แต่ตัวเองมันซ่อนอยู่ พอบอกคิดว่าว่างมันก็ว่ามันว่าง เพราะมันหลบใจ กิเลสนี้มันหลบนะ นี่พูดถึงเวลาปฏิบัติ กิเลสนี้เวลาอันอสังขาร เวลาพุทธธรรมะพระพุทธเจ้านี้อยู่.. ว่านิพพานหมดเลย แต่ตัวมันอย่างกับขี้ แต่ถ้าเราทำความเป็นจริงขึ้นมาเราจะทำความสงบของใจเข้ามา แล้วเราไล่ถอนของเราเข้ามา เพื่อความเป็นจริงของเรา เห็นไหม

ถ้าเป็นความจริงของเรานี้เราจะบอกว่า เรื่องโลกเป็นเรื่องโลก เรื่องธรรมก็เป็นเรื่องธรรม เรื่องโลกไม่ใช่ธรรมหรอก แต่เรื่องโลก เห็นไหม สุตมยปัญญา การศึกษา การค้นคว้านี้โลกทั้งนั้นแหละ ค้นคว้ามาจากภวาสวะ ค้นคว้ามาจากใจ แต่เวลาทำสมาธิต้องทั้งหมดเลย ต้องทั้งหมดเลย ถ้าไม่ทิ้งก็สงบมาไม่ได้ มือกำของอะไรอยู่มันว่างไม่ได้ ถ้ามือมันแบออกหมด ไม่มีอะไรในมือมันเลยมันจะว่างของมัน

ถ้ามันทิ้งมันทิ้งอย่างไร? มันก็ทิ้งไม่ได้อีก เพราะว่าจะทิ้งมันก็แก้งทั้ง ทุกอย่างแก้งหมดเลย ทุกอย่างทำให้ครบสูตร ทุกอย่างทำให้เหมือน แต่ไม่ใช่ แต่ถ้ามันใช่ขึ้นมานะ เอ๊ะ! นั่นล่ะใช่ ถ้าใช่ขึ้นมา เห็นไหม นี้ภาคปฏิบัติ.. ถ้าใช่ขึ้นมา ถ้ามันหัดฝึกใช้ปัญญาให้มันออกรู้อีกทีหนึ่ง

เวลากาย เวทนา จิต ธรรม เราก็บอกว่ากาย เวทนา จิต ธรรม นี้ของพื้นๆ ของที่เราเรารู้ อยู่แล้ว ของพื้นๆ กาย เวทนา จิต ธรรม ใครก็รู้ แล้วเวลาทำอย่างนี้มันก็กาย เวทนา จิต ธรรม แต่กาย เวทนา จิต ธรรม โดยสามัญสำนึกที่เราคิดกันขึ้นมา เวลากาย เวทนา จิต ธรรม ขึ้นมา ถ้าจิตมันไม่สงบมันเห็นไม่ได้ ถ้าจิตมันสงบไม่พอไปเห็นมันก็หลุดไม้หลุดมือไป มันจะแวบหายเลย แล้วถ้ามันไม่ดีจริง จิตมันไม่ดีมันก็ไหว มันไม่ชัดเจนหรอก แต่ถ้าจิตมันสงบขึ้นมามันจะชัดเจน ขึ้น คิขึ้น ถ้าชัดเจนขึ้น คิขึ้น ถ้ามันหลุดไม้หลุดมือไปก็ต้องกลับมาทำความสงบ

หลุดไม้หลุดมือก็จะตามไปตะกรุบ จะตามไปเอานะ ไม่มีสิทธิ์ เพราะมันเป็นนามธรรมจะไปตะกรุบ จะไปเอาที่ไหน? มันต้องกลับมาที่ฐานของจิต ทำให้จิตสงบก่อน เพราะมันเกิดจากจิต จิตเป็นผู้รู้ จิตพุทธโฆ เห็นไหม เราอยู่ในคูลา พุทธโฆเรคิดขึ้นมา คิดขึ้นมาจนจิตมันสงบ ใอันนี้จิตออกรู้ๆ ออกรู้ด้วยธรรม กำลังไม่พอมันก็เป็นอย่างนั้นแหละ แล้วกำลังไม่พอก็ตะกรุบมัน วิ่งจะไปจับมัน จะไปยึดมันมาเป็นของเรา ไม่มีสิทธิ์หรอก!

นี่ไง เพราะมันต้องกลับมาที่สติ กลับมาที่จิต กลับมาที่พุทธโฆ พุทธโฆ ให้มันมีพื้นฐานพื้นฐานนี้นุ่มไป นุ่มไปนะ ถ้าเกิดกิเลสมันรู้แล้วนะมันก็ไม่ให้เห็น มันก็ทำให้เคลื่อนไหว แต่ถ้าพอเราฝึกหัดบ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้า

“ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ”

หลวงตาจะบอก.. เวลาใครถามว่า “ปฏิบัติถูกไหม?”

“ถูก”

“แล้วทำอะไรต่อไป?”

“ให้ซ้ำ ให้ซ้ำ”

นี่ไง ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ ซ้ำคือฝึกฝน คือมีความชำนาญ ให้มันมีความชำนาญขึ้นมา เต็มมันตั้งขึ้นมาบ่อยๆ เข้า บ่อยๆ เข้า มันจะชำนาญของมันขึ้นมา แล้วใช้ปัญญาแยกแยะไป แยกแยะไป นี้ออกวิปัสสนาแล้ว สติปัญญา ๔ เกิดที่นี่ นีที่ว่ากาย เวทนา จิต ธรรม ของพื้นๆ นี้แหละ

พื่นๆ แต่ถ้าทำได้จริงนะระชาติมันมหาศาลเลย พื่นๆ เราก็หลอกตัวเองอีกนะ นึกขึ้นมาสร้างขึ้นมา เอ๊ะ.. เวลากาย เวทนา จิต ธรรม ก็เห็นทุกที ก็จับต้องอยู่นี่ทำไมมันไม่เห็นเป็นความจริงเลย พระพุทธเจ้าสอนมาไม่มีระชาติสิ่งใดเลย นี่พระกรรมฐานถึงได้คิดครุบาอาจารย์

การคิดครุบาอาจารย์ ก็ครุบาอาจารย์ท่านผ่านสิ่งนี้มาแล้ว เห็นไหม คุณิเวลาเขามาถามนี่ ร้อยแปดพันเก้า ตามแต่วัฒนธรรม ตามแต่เวรกรรมของจิต ตามแต่พันธุกรรมที่มันสร้างมา ถ้าพันธุกรรมใครสร้างมาอย่างไรมันก็แสดงออกอย่างนั้นแหละ จิตของใครสร้างสิ่งใดมา เวลาปฏิบัติก็แสดงออกอย่างนั้นแหละ

การแสดงออกอย่างนั้น แล้วครุบาอาจารย์จะต้องพยายามให้ตั้งสติ แล้วพยายามกระทำของตนให้ผ่านอุปสรรค ให้ผ่านสิ่งที่สร้างมาอย่างนั้นเข้าไปสู่จิต เข้าไปสู่จิตคือเข้าไปสู่สัมมาสมาธิ ถ้าสู่สัมมาสมาธิบิ่บมันก็นี่สมาธิเป็นพื้นฐาน

สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน ถ้าไม่มีฐานที่ตั้งแห่งการงาน ทำงานไม่มีใครเป็นเจ้าของสิ่งที่เป็นสมบัติของเรา พอเข้าสู่ฐานแล้ว ฐานนี้ออกวิปัสสนาแก้ไขของมันไป เห็นไหม พอเวลามันปล่อยวางๆ นี่ใจมันเข้าไปนี่ตังคปหานปล่อยวางชั่วคราๆ จนสมมุจเฉทปหานตั้งแขนขาด กิเลสขาดจากใจ! กิเลสขาด สังโยชน์ขาด ขาดจากใจไปเลย

นี่สิ่งนี้มีเห็นไหม ประเพณีวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่บอกกล่าวกันมา ธรรมและวินัยนี่เราท่องบ่นกันมา มันก็จะเป็นประเพณีวัฒนธรรม แล้วยังปฏิบัติไป อู๋.. ไปทำบุญแล้วต้องร่ำรวยมหาศาล นี่พอกคิดไปแล้วมันก็เป็นไสยศาสตร์เลย เป็นการอ่อนวอน เป็นการขอไปหมดเลย แต่ถ้าปฏิบัติแล้วนี่ร่ำรวยบุญกุศลในหัวใจ ร่ำรวยอริยทรัพย์ ร่ำรวยจิตนี้มันเต็ม มันอึดเต็มของมัน

ของๆ โลกนี้ของอาศัยทั้งนั้นแหละ ของชั่วคราไม่มีอะไรจริงจังเลย แต่จิตพอมันเป็นธรรมแล้ว อืม.. ความจริงมันอยู่ที่นี้ แล้วใครจะกลับไปเอาความปลอม ถ้าจิตมันเป็นความจริงแล้วใครจะกลับไปเอาความปลอม ตอนนี่จิตเรากี่ปลอม ของโลกก็ปลอม ของปลอมกับของปลอมอยู่ด้วยกัน แล้วเราก็พยายามจะสร้างจิตเราให้เป็นความจริง ถ้าสร้างให้จิตเราเป็นความจริงเราต้องมีความมูมานะ มีความอดทน แล้วนี่มีครุบาอาจารย์ตรวจสอบนะ มีครุบาอาจารย์ตรวจสอบ เห็นไหม

ที่เราติดครูบาอาจารย์กัน เวลามีปัญหาท่านจะชี้เอา ชี้นำบอก ไม่อย่างนั้นเราหมุนเหมือน ลูกข้างเลย หันซ้ายก็ไม่วู้ หันขวาก็ไม่วู้ ยิ่งหัน ยิ่งค้นคว้า ยิ่งเปิดคอมพิวเตอร์ ยิ่งคีย์ใหญ่เลย ยิ่งดูใหญ่เลย ยิ่งดูก็ยิ่งงง ยิ่งงงก็ยิ่งทำ ยิ่งทำก็ยิ่งเหลว แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์บอกทีเดียวก๊ีบ พอจบแล้ว เราได้ก้าวเดินต่อไป นี่ถึงบอกว่าพระกรรมฐานติดครูติดอาจารย์ เพราะครูบาอาจารย์จะคอยชี้นำ คอยชี้นำความจริง คอยชี้ถูกผิด แล้วเราก็จะเถียง

เมื่อวานมาเยอะมาก เราบอกว่าอย่าเชื่อแม้แต่คนพุดนะ พระพุทธเจ้าสอนเรื่องกาลามสูตร ให้กลับไปแล้วไปพิสูจน์ อย่าเชื่อ! อย่าเชื่อ! ไม่ต้องเชื่อนะ ห้ามเชื่อ แล้วกลับไปพิสูจน์ กลับไป พิสูจน์แล้วมาหาเราใหม่ เอวัง